

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 29/04-24

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 28. apríla 2004 v senáte zloženom z predsedu Jána Lubyho a zo sudcov Jána Auxta a Juraja Horvátha prerokoval sťažnosť R. D., bytom G., zastúpeného advokátom JUDr. J. F., B., vo veci porušenia jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Bratislava III v konaní vedenom pod sp. zn. 16 Cpr 67/02 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo R. D. na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Bratislava III v konaní vedenom pod sp. zn. 16 Cpr 67/02 p o r u š e n é b o l o .

2. Okresnému súdu Bratislava III v konaní vedenom pod sp. zn. 16 Cpr 67/02 p r i k a z u j e konať bez zbytočných priet'ahov.

3. R. D. priznáva primerané finančné zadosťučinenie v sume 15 000 Sk (slovom Pätnásťtisíc slovenských korún), ktoré mu je Okresný súd Bratislava III p o v i n n ý vyplatiť do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu.

4. Okresný súd Bratislava III je p o v i n n ý uhradiť R. D. trovy konania vo výške 9 332 Sk (slovom Deväťtisíc tristotridsaťdva slovenských korún) do 15 dní od doručenia tohto nálezu na účet jeho právneho zástupcu JUDr. J. F., B.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 22. januára 2004 doručená sťažnosť R. D. (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namieta porušenie jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Bratislava III (ďalej aj „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 16 Cpr 67/02.

Ústavný súd uznesením č. k. IV. ÚS 29/04-10 z 5. februára 2004 prijal sťažnosť sťažovateľa podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie.

Podpredseda okresného súdu JUDr. M. K. vo svojom vyjadrení k sťažnosti z 29. januára 2004 okrem chronológie úkonov okresného súdu uviedol, že:

«Vzhľadom k tomu, že sudkyňa pracuje v súdnom oddelení s 500 nevybavenými vecami, úkony sudkyne hodnotím ako primerané, najmä s poukazom na podanie označené ako „úprava petitu“, ide však vlastne o zmenu návrhu na začatie konania, ktoré bolo súdu doručené dňa 19. 8. 2003, pričom vzhľadom na spomínaný obsah tejto zmeny, je to vlastne

akoby nový návrh na začatie konania, a preto, v tomto prípade, treba posudzovať prípadné zbytočné prietahy v konaní práve až odo dňa 19. 8. 2003. A tu konštatujem, že úkon nariadenia pojednávania úpravou sudkyne zo dňa 29. 3. 2004 bol vykonaný, vzhľadom k celkovej vyťažnosti, resp. skôr preťažnosti sudkyne, v primeranej dobe, teda k zbytočnému prietahu v konaní nedošlo.»

Z obsahu sťažnosti a k nej priložených písomností, z vyjadrení účastníkov a zo spisu okresného súdu sp. zn. 16 Cpr 67/02 ústavný súd zistil tento stav vecí:

Sťažovateľ doručil okresnému súdu 18. októbra 2002 žalobu o zaplatenie 476 470 Sk z titulu odškodnenia za sťaženie spoločenského uplatnenia.

Dňa 14. novembra 2002 okresný súd vyzval žalovaného, aby sa vyjadril k žalobe.

Dňa 28. februára 2003 právny zástupca sťažovateľa žiadal okresný súd o určenie termínu pojednávania.

Dňa 19. augusta 2003 právny zástupca sťažovateľa doručil okresnému súdu zmenu petitu a žiadal, aby žalovaný zaplatil sťažovateľovi sumu 4 776 000 Sk.

Dňa 29. marca 2004 okresný súd určil termín pojednávania na 12. máj 2004 a doručil žalovanému zmenu petitu.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich vyjadreniami, ako aj obsahom súdneho spisu okresného súdu sp. zn. 16 Cpr 67/02 dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Sťažovateľ sa podanou sťažnosťou domáhal vyslovenia porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého „Každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov...“.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy vychádza zo svojej ustálenej judikatúry (I. ÚS 24/03, IV. ÚS 15/03, II. ÚS 66/03), v súlade s ktorou možno za konanie (postup) súdu odstraňujúce právnu neistotu sťažovateľa v konkrétnom posudzovanom prípade považovať také konanie, ktoré smeruje k právoplatnému rozhodnutiu vo veci alebo k odstráneniu jeho právnej neistoty zákonom dovoleným spôsobom. K vytvoreniu právnej istoty preto dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iného štátneho orgánu.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní okresného súdu pod sp. zn. 16 Cpr 67/02 došlo k zbytočným prietáhom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (II. ÚS 813/00, I. ÚS 20/02, III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka konania (2) a postup samotného súdu (3).

Pri vyhodnotení doterajšieho konania okresného súdu vo veci sp. zn. 16 Cpr 67/02 podľa troch označených základných kritérií ústavný súd dospel k týmto záverom:

1. Predmetom konania na okresnom súde je žaloba o zaplatenie peňažnej sumy z titulu odškodnenia za sťaženie spoločenského uplatnenia. Ústavný súd konštatuje, že predmetný spor zo skutkového, ani z právneho hľadiska nevykazuje črty mimoriadnej náročnosti a právnej zložitosti. Výklad a používanie právnej úpravy obsiahnutej v Občianskom zákonníku a vo vyhláske ministerstiev zdravotníctva a spravodlivosti, Štátneho úradu sociálneho zabezpečenia a Ústrednej rady odborov č. 32/1965 Zb. o odškodňovaní bolesti a sťaženia spoločenského uplatnenia z 1. apríla 1965 v znení

neskorších predpisov sú stabilizované v pomerne rozsiahlej judikatúre všeobecných súdov, kde je upravená aj metodika postupu všeobecných súdov v týchto sporoch. Napokon ani okresný súd vo svojom vyjadrení nenamietal skutkovú a právnu zložitosť danej veci.

2. Správanie účastníka konania je druhým kritériom pri rozhodovaní o tom, či v konaní pred označeným porušovateľom práva došlo k zbytočným priesťahom podľa čl. 48 ods. 2 ústavy. Sťažovateľ ako účastník súdneho konania pred okresným súdom neprispel k predĺženiu doterajšej doby konania. Z vyžiadaného súdneho spisu okresného súdu ústavný súd zistil, že sťažovateľ bol aktívny, vo februári 2003 žiadal o určenie termínu pojednávania a okresnému súdu podal v októbri 2003 aj sťažnosť na zbytočné priesťahy v konaní. Ústavný súd nezistil iné skutočnosti, ktoré by nasvedčovali, že jeho správanie v konaní pred okresným súdom podstatnejším spôsobom ovplyvnilo jeho dĺžku tak, že by mu bolo možné pričítať podiel na stave, v akom sa vec v čase rozhodovania o sťažnosti nachádzala.

3. Napokon sa ústavný súd zaoberal postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 16 Cpr 67/02. Pokiaľ ide o postup okresného súdu v posudzovanom konaní, ústavný súd prihliadal na ustanovenie § 6 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana práv bola rýchla a účinná a ďalej ustanovenie § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Zo zistenia ústavného súdu vyplýva, že k zbytočným priesťahom v predmetnom konaní, keď bol okresný súd nečinný bez akéhokoľvek zákonného dôvodu, došlo v období od 14. novembra 2002, keď okresný súd vyzval žalovaného, aby sa vyjadril k žalobe, do 29. marca 2004 (v trvaní viac ako 16 mesiacov), keď súd určil termín pojednávania na 12. máj 2004 a doručil žalovanému zmenu petitu žaloby.

Okresný súd nereagoval ani na sťažnosť sťažovateľa na prietahy v konaní (z októbra 2003) a termín pojednávania určil až 29. marca 2004 po tom, čo mu 4. marca 2004 ústavný súd doručil výzvu na vyjadrenie k vecnej stránke prijatej sťažnosti.

Tvrdenie okresného súdu, že zmenu návrhu doručení právny zástupcom sťažovateľa okresnému súdu 19. augusta 2003 treba považovať za nový návrh, nemožno zo strany ústavného súdu akceptovať. Toto podanie vychádza z tých istých skutkových dôvodov ako pôvodný návrh, išlo len o jeho rozšírenie (zvýšenie požadovanej sumy z dvadsať násobku na dvesto násobok).

V súlade s medzinárodným štandardom uplatňovania dohovoru platí, že nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť súdne konanie, nezbavuje štát zodpovednosti za zbytočné prietahy v súdnom konaní (III. ÚS 17/02).

Obranu okresného súdu, že sudkyňa pracuje v súdnom oddelení s 500 nevybavenými vecami, ústavný súd nemohol akceptovať.

Ústavný súd konštatuje, že vysoký nápad vecí a v tejto súvislosti neprimerané zaťaženie sudcov pri vybavovaní agendy nemá povahu okolnosti, ktorá by vylučovala alebo znižovala zodpovednosť súdu za rozhodnutie vo veci občana, ktorý sa naň obrátil. Tieto okolnosti ústavný súd nezohľadňuje v súvislosti s pozitívnym záväzkom štátu zabezpečiť právo občana na súdne konanie bez zbytočných prietahov.

Vychádzajúc zo samotnej dĺžky konania, jeho doterajšieho priebehu a z dosiahnutých výsledkov preto ústavný súd uzavrel, že v konaní vedenom na okresnom súde pod sp. zn. 16 Cpr 67/02 bolo porušené základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

III.

Ak ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby podľa čl. 127 ods. 2 ústavy vysloví, že k porušeniu práva došlo právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom, príp. nečinnosťou, zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah, príp. prikáže tomu, kto právo porušil, aby vo veci konal.

Ústavný súd v súlade so svojim rozhodnutím o porušení základného práva sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy v zmysle § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde prikázal okresnému súdu, aby vo veci vedenej pod sp. zn. 16 Cpr 67/02 konal bez zbytočných prietáhov.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy „Ústavný súd môže svojim rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie“.

Sťažovateľ vo svojej sťažnosti žiadal aj o priznanie primeraného finančného zadost'učinenia vo výške 250 000 Sk. Žiadosť odôvodnil tým, že nečinnosťou okresný súd *„spôsobuje sťažovateľovi neprimerané veľké ťažkosti. Sťažovateľ trpí závažným ochorením, ktoré vo veľkej miere ovplyvňuje jeho život. Postup porušovateľa je nezlúčiteľný s ochranou legitímnych práv sťažovateľa. Do dnešného dňa porušovateľ nevykonal vo veci žiadne procesné úkony a svojim postojom ignoruje úkony účastníka konania“*.

Podľa názoru ústavného súdu prichádza v tomto prípade do úvahy priznanie primeraného finančného zadost'učinenia, ktoré je peňažnou protihodnotou utrpenej nemajetkovej ujmy (napr. I. ÚS 15/02, IV. ÚS 84/02) a je nevyhnutné na dovŕšenie ochrany základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov.

Pri určení výšky primeraného finančného zadost'učinenia ústavný súd vychádzal najmä z celkovej dĺžky konania berúc tiež do úvahy konkrétne okolnosti prípadu, ako aj skutočnosť, že konanie vo veci nebolo do rozhodnutia ústavného súdu právoplatne

skončené. Z týchto dôvodov ústavný súd považoval priznanie sumy 15 000 Sk za primerané finančné zadost'učinenie podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde.

O úhrade trov konania ústavný súd rozhodol v zmysle § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde tak, že s'ťažovateľovi priznal sumu 9 332 Sk z dôvodu trov jeho právneho zastúpenia pred ústavným súdom. Ústavný súd priznal podľa § 1 ods. 3, § 13 ods. 8, § 16 ods. 1 písm. a) a c) a § 25 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 163/2002 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb (ďalej len „vyhláška“) právnemu zástupcovi úhradu za dva úkony právnej služby (príprava a prevzatie vecí, písomné vyhotovenie s'ťažnosti), pričom náhradu za jeden úkon právnej služby priznal vo výške 4 530 Sk (základom pre výpočet výšky náhrady za úkon právnej služby bola nominálna mesačná mzda zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky v prvom polroku 2003 vo výške 13 602 Sk). Ďalej ústavný súd priznal právnemu zástupcovi s'ťažovateľa aj náhradu režijného paušálu za každý úkon po 136 Sk (§ 19 ods. 3 vyhlášky).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 28. apríla 2004